

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์	: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข
โดย	: นางดวงจันทร์ บุญรอดชู
ชื่อปริญญา	: พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก	: การจัดการการพัฒนาสังคม
ปีการศึกษา	: 2540

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข (2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการ (3) เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานในการหารูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ (4) เป็นแนวทางในการเตรียมตัวเกษียณอายุของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นตลอดจนประชาชนทั่วไปด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขเฉพาะในส่วนกลาง ที่มีอายุระหว่าง 55-59 ปี และจะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ 2541-2545 จำนวน 205 ราย ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสำรวจทั้งหมด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC⁺ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่า

1) ข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวเกษียณอายุในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยพบว่า มีระดับการเตรียมด้านจิตใจและอารมณ์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย และด้านร่างกาย ส่วนด้านการเงินและการใช้จ่าย และด้านการใช้เวลาอยู่นั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่มีการเตรียมในด้านการใช้นเวลาน้อยที่สุด

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการ ได้แก่ ระยะเวลาก่อนเกษียณ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ โดยพบว่า ข้าราชการที่มีระยะเวลา

ใกล้เกษียณมากกว่า จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่มีระยะเวลาก่อนเกษียณที่ไกลออกไป ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาสูง จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่ำ ข้าราชการที่แต่งงานแล้วและอยู่กับคู่สมรส จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่ยังโสด ข้าราชการที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ จะสามารถเตรียมตัวเกษียณได้ดีกว่าข้าราชการที่ไม่เคยได้รับการอบรม ข้าราชการที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับที่สูงกว่า จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับที่ต่ำกว่า ข้าราชการที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับที่สูงกว่า จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับที่ต่ำกว่า ข้าราชการที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในระดับสูง จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในระดับปานกลางลงมา ข้าราชการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับที่สูงกว่า จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับที่ต่ำกว่า และข้าราชการที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลางขึ้นไปก็จะสามารถเตรียมตัวเกษียณอายุได้ดีกว่าข้าราชการที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับต่ำ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ สถานภาพทางตำแหน่ง สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสุขภาพและสถานภาพการเป็นสมาชิกทางสังคมนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการ

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการมากที่สุด คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ รองลงมาคือ สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนจากหน่วยงาน โดยร่วมกันพยากรณ์การเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการได้ร้อยละ 29 ($R^2 = 0.29$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาี้ มีข้อเสนอแนะว่า ข้าราชการก่อนเกษียณอายุ ควรมีการวางแผนเตรียมการในด้านการใช้เวลาตลอดจนด้านการเงินและการใช้จ่ายให้มากขึ้น โดยหน่วยงานควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร อาทิ การจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ จัดศูนย์บริการให้คำปรึกษาสำหรับบุคลากรทั้งก่อนและหลังเกษียณอายุราชการ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย และกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ตลอดจนการส่งเสริมด้านอาชีพสำรองหลังเกษียณและการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกษียณแล้วมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานเดิม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ข้าราชการก่อนเกษียณได้พบปะสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เกษียณ ซึ่งจะช่วยให้เกิดวิสัยทัศน์และเพิ่มความตระหนักในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ และประการที่สำคัญคือ เป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการทั้งก่อนและหลังเกษียณอายุราชการ ให้มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานและการพัฒนาประเทศในที่สุด